

Elte Rauch

---

Johan

Novelle

Cossee  
Amsterdam



Voor WPK van de Vrede



Doodgaan is door de hals van de fles gaan,  
geslikt worden door een altijd drinkende kosmos,  
die nooit iets uitlegt maar drinkt en zwijgt.

Hans Andreus



## I

Johan kende ik van vroeger. Van net iets eerder dan de leeftijd waarop ik dat stuk stof rond mijn hals droeg waarmee Christo de Pont Neuf had ingepakt. Johan zat bij me op school. Er was niets bijzonders aan Johan, een heel gewone jongen. Doorsnee, onopvallend. Dat hoorde ik althans van de meeste van zijn klasgenoten wanneer ik ze bevroeg, want zelf zat ik niet bij hem in de klas. ‘Is er dan echt niets met hem, valt je nooit iets aan hem op, heeft hij geen aparte manieren? Kun je werkelijk niets vertellen over Johan, iets wat Johan Johan maakt en niet Simon, Otto, Maarten?’

Die klasgenoten waren eerst nog verbaasd, later geïrriteerd als ik weer naar Johan vroeg. ‘Nee joh, wat zie je in hem, waarom houdt hij je toch zo bezig? Die Johan, niks aan. Een heel normale jongen, prima kerel, gewoon.’

Een soortgelijk antwoord kreeg ik van leraren, van wie ik met sommige quasi vriendschappelijke relaties onderhield en van wie ik vertrouwelijke informatie behendig wist te ontfutselen. Maar ook daar stuitte ik op halfslachtige antwoorden. Niemand was blijkbaar geïnteresseerd. Nee, wat zocht ik toch achter hem. Johan: schijnbaar geen talenten, geen geheimen, fascinerende hobby's of diepzinnige verhalen. Geen mysterie.

Hijzelf hield zich verscholen en onbewogen, op afstand en ongenaakbaar. Ik stuitte op volstrekte zwijgzaamheid. Ontkenning. Afstand. Hij leek gehuld in een eeuwige stilte.

Hij was vijftien, werd zestien en toen zeventien. Daarna verloor ik hem uit het oog. Voorgoed, dacht ik.

Al die jaren dat ik iets achter deze jongen en zijn zwijgende mond en ogen zocht, maakte ik van Johan een onstuimig, hartstochtelijk kunstenaar. 's Nachts kladde hij vellen vol schetsen, Indische inkt, pastellen, potlood, of hij schreef gedichten, beschouwingen, filosofische traktaten, in een klein, regelmatig handschrift, met een fijne vulpen, op flinterdun papier. Hij bewoonde de zolderkamer van het huis waar hij met zijn ouders woonde. Hij had geen broers of zussen, daar was ik al wel achter gekomen.

Hij kwam vaak te laat, al woonde hij maar op een paar honderd meter afstand van school. Waarschijnlijk ontwaakte hij elke morgen tussen al zijn vellen papier en tussen zijn boeken, krantenknipsels en tekeningen, die ronddwarrelden op zijn tochtige zolderkamer. Hij raapte ze bijeen en deed ze in een leren map met een koord erom. Het raam, dat de hele nacht open had gestaan, zodat de gordijnen de avondwind vingen en voor een schouwspel van bewegende schaduwen zorgde, sloot hij pas bij het verlaten van zijn kamer. Dan dronk hij in de keuken een glas melk, kuste zijn moeder, pakte zijn lange, mosgroene wollen jas van de kapstok en liep, met het hoofd diep in zijn kraag gestoken, traag naar school. Ook al wist hij dat hij weer te laat zou komen, Johan had geen haast.

Dat hij nauwelijks las, niet schreef, soms een beetje tekende – dat kon hij overigens heel aardig, leerde ik later toen we samen in de redactie van de schoolkrant zaten – en geen moeder meer had, wist ik niet. Het was mijn verbeelding die Johan tot de Johan maakte van mijn hartstocht. Maar dat er daadwerkelijk iets aan hem scheelde, dat hij anders was dan alle andere jongens die ik om me heen had op school, dat was pure, misschien kinderlijke, maar voortreffelijke intuïtie geweest.

Omdat ook ik vaak te laat was – ik woonde kilo-

meters aan fietspaden, bruggen en sluizen verderop – trof ik hem vaak bij de entree van de school. Ik zag hem van een afstand aan komen lopen en herkende zijn regelmatige, uiterst kalme maar forse pas. Hij liep mooi. Zijn haar had hij altijd strak naar achter gekamd en het leek te glimmen van de Brylcreem, al was er niemand die ooit nog Brylcreem in zijn haar deed. Maar dat was het nou juist: Johan leek zo uit de jaren vijftig te zijn gestapt. Het ontbrak hem enkel aan een vilten Bates-hoed. Ik wachtte hem op bij de deur om hem te groeten, om hem nog langer, nog beter, van nog dichterbij te zien. Hij liep me altijd strak en in diepe stilte voorbij. Geen groet, geen knik, geen oogopslag. Alsof ik er niet had gestaan. En zo ging het jaren.

Er was niks met Johan. Johan was een gewone jongen. Maar waarom had ik hem nog nooit één woord horen zeggen, ook niet wanneer ik naar hem stond te loeren op het schoolplein, of in de kantine als hij bij een groepje vrienden stond? Ik kan me niet herinneren dat ik toen ook maar één keer zijn stem gehoord heb.

Natuurlijk begon ik op den duur te dromen over Johan. Ik droomde dat hij eindelijk, eindelijk zijn geheim aan me zou vertellen. Maar op het moment dat hij zijn mond opende en aanstalten maakte om iets